

Manuál pro rodiče waldorfského předškoláka

„Dítě v úctě přijmout, v lásce vychovat, ve svobodě propustit.“ Rudolf Steiner

Co je to waldorf?

Waldorfská výuka vychází z pedagogických zásad formulovaných rakouským filosofem Rudolfem Steinerem (1861 – 1925). Ten se mimo jiné inspiroval učením Jana Amose Komenského, které velmi dobře znal.

Základním pravidlem je, že si děti při výuce mohou vše samy vyrobit, osahat, prožít, a tím pochopit. V co největší možné míře jsou do vyučování zapojeny pokusy, básničky, hudba a příběhy. Každá věc je probírána z různých úhlů do úplného pochopení. Výsledkem je např., že děti ví, jak šly dějiny v zemi, kde vzniklo konkrétní literární dílo. Chápu, že chemie se děje v přírodě a že fyzika platí i v tělocviku.

Organizace výuky

Vyučování hlavních předmětů (v 1. třídě je to český jazyk, matematika a kreslení forem) probíhá v tzv. epochách. Epocha je vlastně dvouhodinovka, kterou školní den začíná. Dělí se na několik částí – rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Během tohoto bloku je vyučován vždy jeden předmět po dobu 3 – 4 týdnů. To znamená, že děti se celý měsíc učí matematiku dvě hodiny denně, potom zase český jazyk. Poskytneme tak dětem čas na „uzrání“ nabytých vědomostí a jejich uložení do dlouhodobé paměti mnohem efektivněji než kdybychom je trénovali každý den.

Ostatní předměty jsou vyučovány v klasických 45 minutových hodinách. Patří sem jazyky (od 1. třídy anglický a německý jazyk), hudební výchova, výtvarná a tělesná výchova a pracovní činnosti (výuka cizích jazyků se střídá po 2 týdnech).

Hodnocení

Ve waldorfských školách se nepoužívá hodnocení známkami, ale hodnocení slovní, kdy každý měsíc učitelka zapíše dětem do žákovské knížky podrobnou zprávu o tom, jak ve škole prospívají. V oblasti myšlenkově – poznávací sleduje učitel utváření myšlení, jeho kvality a vlastnosti, pozoruje myšlenkové operace, utváření představ, paměti a fantazie, procesy spojené s vnímáním. V citově – prožitkové oblasti pozoruje učitel prožívání v mnoha činnostech. Příkladem může být citové zabarvení hlasu v dramatizaci, prožívání ve vztahu k přírodě a v sociálním soužití. V oblasti činnostně – volní se pak zabývá vším, co souvisí se schopností konat. Řadíme sem všechny projevy jemné a hrubé motoriky, projevy pasivity a aktivity, zájmu, vytrvalosti, schopnost překonávat překážky, dosahovat cíle. Také to, co se vztahuje k rytmu.

Ruční práce

Podíl ručních prací ve výuce je o něco vyšší než v klasických třídách. Možnost vytvořit něco vlastníma rukama je dnes pro děti tak mimořádným zážitkem, že se snažíme je maximálně podporovat. Děti si procvičují nejen motorické schopnosti, ale posilují také svou vůli a trpělivost.

Slavnosti

Základních slavností je pět a jsou nedílnou součástí života waldorfských tříd. Pro každé roční období je zařazena jedna slavnost + velmi oblíbená Martinská slavnost jako bonus navíc. Slavnosti uvozují vždy nadcházející roční období a připravují nás na změnu. Děti velmi citlivě vnímají, kterou slavnost právě prožily a co je tedy čeká – změna světla, tepla, rytmu, vůní, oblečení i nálady.

Každá slavnost je náročná na přípravu a třídní učitelka proto na začátku školního roku domluví s rodiči formu jejich pomoci s přípravou slavností. Každý může něčím přispět. Někdo je zručný na práci se dřevem, někdo upeče, uvaří něco dobrého, někdo zabaví děti, donese materiál, pořídí fotodokumentaci apod. Není třeba se ničeho obávat, rodiče se s třídní učitelkou vždy dopředu domluví tak, aby slavnost proběhla bez stresu a v pohodě a děti si ji náležitě užily i s rodiči.

Specifika waldorfské školy ovlivňující učební plány

Nejdůležitějším principem je respektování vývojových fází dítěte. Jinak řečeno, přiměřené poznatky jsou zaváděny v období, kdy je na ně dítě vývojově připraveno, tedy je na ně zralé. Waldorfské děti se proto učí psát psacím písmem ke konci 2. třídy, ev. na začátku 3. třídy. Výuka čtení psacího písma probíhá ve 3. ročníku. Výuka rezonuje s dítětem, 1. – 3. třída je charakteristická tím, že dítě vstupuje do světa plného fantazie, barev, hudby a příběhů. Od 1. třídy se učí hře na zobcovou flétnu. Waldorfské děti jsou vedeny k tomu, aby prostřednictvím činnosti, pohybu a nápodoby prožívaly vnitřní podstatu okolního světa. V praxi to znamená:

AJ, NJ: gramatika ani psaní se v tomto období nevyučují, děti se učí přímou metodou nápodoby, vnímají odlišný rytmus jazyka, jeho zvukomalebnost v říkankách a dramaturgii pohádek.

ČJ: první třída pracuje s prožitkem kvality hlásek (zvuk, pohyb), rytmem, tvary tiskacích písmen se jako kouzlem vynoří z obrázku, který svým obsahem k samotnému písmenu děti přivádí. Písmenka jsou vlastně personifikována, každé doprovází říkanka či příběh.

VV: malování akvarelů přímo inspiruje k prožití duchovního náboje primárních barev, a k jejich asociaci s duševními kvalitami. Děti se učí barvy míchat a sledují změny emočního náboje barev. Neobkreslují tvary, fenoménem je zejména barva samotná.

Učivo je organizováno tak, aby rovnoměrně rozvíjelo nejen hlavu, ale i srdce a ruce. Pravá i levá mozková hemisféra je zatěžována a obohacována stejnoměrně, důraz je kladen nejen na rozvoj rozumových schopností a paměti, ale ve stejné míře i na citový prožitek, fantazii, kreativitu a volní vlastnosti.